

EXTRAS - RAPORT

privind conferința online cu tema *Considerente asupra alegerilor și lecții învățate în 2020: Experiința României*, organizată de Autoritatea Electorală Permanentă și Fundația Internațională pentru Sisteme Electorale (IFES), în data de 21 ianuarie 2021

Lumea a devenit de nerecunoscut în anul 2020, iar multe țări au resimțit în mod semnificativ efectele pandemiei de COVID-19.

În acest context pandemic, statele lumii au decis fie amânarea alegerilor, fie organizarea acestora cu accent pe implementarea unor măsuri speciale, menite să garanteze siguranța alegătorilor și a tuturor persoanelor implicate în desfășurarea proceselor electorale.

Organizarea alegerilor în anul 2020 a presupus un nivel ridicat de adaptabilitate și de atenție din partea guvernelor și a autorităților electorale pentru asigurarea respectării recomandărilor sanitare și în vederea selectării celor mai bune soluții menite să depășească provocările apărute în mod inerent.

Dată fiind natura fără precedent a acestor provocări, este foarte important de înțeles cum au acționat statele lumii în organizarea alegerilor din această perioadă. Totodată, diversitatea sistemelor electorale impune extinderea ariei de cooperare din domeniul electoral. În acest context, schimbările de experiență dintre oficialii electorali reprezintă un instrument de bază pentru analiza comparativă a alegerilor, precum și un indicator de transparență, elemente ce contribuie eficient la evoluția democrației în lume.

COVID-19 a reprezentat un test pentru organismele de management electoral, care au fost nevoite să alcătuiască și să implementeze proiecte de gestionare a crizei, care să țină cont de realitățile pandemice, respectând, în același timp, legile și drepturile cetățenilor.

În România, implicațiile generate de criza COVID-19 au sporit atât responsabilitățile Autorității Electorale Permanente, cât și pe cele ale instituțiilor partenere implicate în organizarea proceselor electorale. În anul 2020, în România au fost organizate două tipuri de alegeri - alegerile locale, care au avut loc în data de 27 septembrie, și alegerile parlamentare, care s-au desfășurat în data de 6 decembrie.

În spiritul colegialității și pentru a oferi o platformă pentru discuții despre experiențele desfășurării alegerilor în anul 2020, Autoritatea Electorală Permanentă și Fundația Internațională pentru Sisteme Electorale (IFES) au decis să organizeze, în data de 21 ianuarie 2021, evenimentul online cu tema *Considerații electorale și lecții învățate în 2020: experiența României*.

Evenimentul a fost transmis live prin intermediul canalului de YouTube al AEP, iar înregistrarea poate fi consultată accesând următorul link: <https://www.youtube.com/watch?v=Rc5yyEPgDI>

IFES s-a remarcat de-a lungul timpului prin promovarea democrației pentru un viitor mai bun. IFES colaborează cu societatea civilă, instituțiile publice și sectorul privat pentru a construi democrații rezistente. În calitate de lider global în promovarea și protecția democrației, prin oferirea de asistență tehnică și cercetare aplicată, dezvoltă organisme electorale de încredere, capabile să desfășoare alegeri credibile; instituții de guvernare eficiente și responsabile; procese civice și politice la care toți cetățenii pot participa în siguranță și în mod egal, precum și modalități inovatoare prin care tehnologia și datele pot veni în sprijinul alegerilor și al democrației. Din 1987, IFES a activat în mai mult de 145 de țări cu democrații în curs de dezvoltare sau democrații consolidate.

Obiectivul evenimentului

Scopul evenimentului online cu tema *Considerații electorale și lecții învățate în 2020: experiența României*, organizat de AEP și IFES, a fost de a furniza organismelor de management electoral și altor actori interesați o imagine de ansamblu asupra acțiunilor și provocărilor care trebuie luate în considerare în organizarea proceselor electorale, mai ales în contextul pandemic în care ne regăsim.

Sesiunile evenimentului au avut scopul de a sublinia echilibrul care trebuie asigurat între protejarea sănătății și siguranței cetățenilor și salvarea drepturilor democratice și a libertăților prin organizarea de alegeri libere, corecte și transparente.

Această dezbatere online între profesioniștii din domeniul electoral și-a propus să încurajeze schimbul de cunoștințe între organismele de management electoral și experții electorali privind folosirea diferitelor modalități speciale de vot, în special în condițiile organizării alegerilor în timp de pandemic.

Evenimentul online a reunit reprezentanți din cadrul organismelor de management electoral, specialiști din partea organizațiilor internaționale cu responsabilități în domeniul electoral, reprezentanți ai organizațiilor non-guvernamentale și alți actori interesați.

Temele principale de discuție au vizat:

- Educația civică și informarea alegătorilor: căi de comunicare cu alegătorii și implicarea cetățenilor;
- Cadrul legal și modificările legislative;
- Modalitățile de vot și soluțiile IT&C pentru exprimarea votului și prevenirea votului ilegal;
- Aranjamente logistice: provocări întâmpinate și ciclul electoral.

Prezentarea participanților și a subiectelor dezbătute

Locul desfășurării: videoconferință prin intermediul aplicației *Microsoft Teams*.

Experți din partea AEP: președintele AEP, secretarul general adjunct, șeful Departamentului legislație, contencios electoral, relația cu Parlamentul și Uniunea Europeană, șeful Departamentului coordonarea organismelor electorale și directorul general al Departamentului informatizarea proceselor electorale.

Specialiști internaționali:

- Directorul regional Europa și Eurasia, IFES;
- Directorul IFES Europa, consilier superior în domeniul finanțării partidelor politice;
- Șeful adjunct al Departamentului pentru alegeri, OSCE/ODIHR;
- Cercetător în domeniul statului de drept pentru perioada 2019-2020, Institutul CEELI.

Reprezentanți ai societății civile:

- Expert Forum;
- FiecareVot.

Agenda:

09:45 - 10:05

Cuvânt de deschidere
Președintele AEP România
Directorul regional Europa și Eurasia, IFES

10:05 - 10:45

Secretarul general adjunct al AEP: „Educația alegătorilor în anul 2020, în România”
Șeful Departamentului legislație, contencios electoral, relația cu Parlamentul și Uniunea Europeană, AEP: „Modificări ale legislației electorale din România în anul 2020”
Directorul general al Departamentului informatizarea proceselor electorale, AEP: „Soluții IT&C utilizate în procesele electorale din 2020”
Șeful Departamentului coordonarea organismelor electorale: „Recrutarea și instruirea experților electorali în context pandemic”

10:45 - 11:35

Directorul IFES Europa/consilier superior în domeniul finanțării partidelor politice: „Transparența în finanțarea campaniilor electorale”

Șeful adjunct al Departamentului pentru alegeri, OSCE/ODIHR: „ODIHR și observarea alegerilor parlamentare din România în anul 2020”

Expert Forum: „Campania electorală și finanțarea acesteia în cadrul alegerilor parlamentare din anul 2020”

FiecareVot: „FiecareVot: concluzii principale și recomandări”

Cercetător în domeniul statului de drept pentru perioada 2019-2020, Institutul CEELI:

“Impactul pandemiei asupra altor instituții democratice: experiența instanțelor ”

11:35 - 12:00

Sesiune de întrebări și răspunsuri

Sesiunea de încheiere

În deschiderea evenimentului, președintele AEP a mulțumit partenerilor de la IFES pentru comunicarea eficientă și buna colaborare în vederea organizării evenimentului.

Cu ocazia acestei conferințe, AEP a putut împărtăși cunoștințele și experiența acumulate de România pe parcursul anului 2020 în materia organizării și desfășurării proceselor electorale, după cum a menționat președintele instituției. Acesta a precizat că organizarea în condiții bune a alegerilor locale și parlamentare, desfășurate în anul 2020, s-a datorat experienței dobândite anterior: cooperării inter-instituționale eficiente la nivelul statului român și ale statelor în care România a deschis secții de votare, precum și schimbului de bune-practici cu instituțiile omoloage, în special în contextul organizațiilor internaționale de profil (IFES, ACEEEO, A-WEB, RECEF și International IDEA).

Președintele AEP adăugat că toate instituțiile implicate în organizarea alegerilor în timpul pandemiei de COVID-19 au demonstrat, pe întreaga perioadă electorală, determinarea de a se adapta cât mai eficient posibil la toate schimbările și cerințele impuse de contextul sanitar actual. De asemenea, transparența a reprezentat un factor-cheie în desfășurarea celor două procese electorale. Astfel, atât alegerile locale cât și cele parlamentare au fost monitorizate și observate de reprezentanți ai societății civile din România, dar și de către observatori internaționali din partea OSCE/ODIHR și a numeroase misiuni diplomatice prezente la București.

În încheierea discursului, președintele AEP a urat mult succes tuturor participanților și a încurajat dezbaterile subiectelor din programul conferinței.

Directorul regional pentru Europa și Eurasia al IFES a arătat că alegerile organizate în România în anul 2020, alături de cele care au avut loc în state precum Franța, Polonia, Coreea de Sud, Serbia, Macedonia de Nord și nu numai, s-au înscris într-un context global inedit, determinat de pandemia de COVID-19. Această premisă a deschis calea fragilizării echilibrului dintre măsurile sanitare și drepturile fundamentale. De aceea, în multe state au fost abordate soluții alternative de vot, precum votul prin corespondență sau votul electronic.

La finele proceselor electorale din acest an, concluziile menite să evalueze în mod constructiv organizarea și desfășurarea alegerilor trebuie tratate de către autoritățile publice alături de societatea civilă și de experți internaționali. În acest sens, reprezentanța IFES a salutat prezența în cadrul sesiunii de dezbateri a reprezentanților din partea OSCE/ODIHR, precum și din cadrul organizațiilor Expert Forum și FiecareVot.

În încheierea intervenției sale, oficialul a reiterat angajamentul IFES de a împărtăși expertiză în domeniul garantării echilibrului dintre impunerea măsurilor restrictive în contextul sanitar actual și principiile fundamentale ale democrației.

Prezentarea secretarului general adjunct al AEP s-a concentrat în jurul educării și informării alegătorilor pe perioada organizării și desfășurării alegerilor locale și parlamentare din anul 2020 în context pandemic. Acesta a punctat că în ultimii ani, AEP a depus toate eforturile necesare pentru ca informațiile să fie diseminate către cetățeni din categorii sociale cât mai variate, folosind cât mai multe instrumente posibile - în special prin comunicarea în mediul online.

Cu ocazia organizării proceselor electorale din anul 2020, la sediul AEP a fost instalat un *call-center*. Prin urmare, solicitările cetățenilor au fost direcționate către persoane implicate direct în diferite domenii ale procesului electoral, în scopul unei informări clare, directe și eficiente.

De asemenea, AEP a realizat o serie de videoclipuri, dintre care cele mai importante au fost accesibile și în limba maghiară (limba celei mai mari minorități etnice din România). În ceea ce privește cooperarea interinstituțională în materia informării alegătorilor, secretarul general adjunct al AEP a menționat că instituția a creat un grup de lucru împreună cu Ministerul Afacerilor Externe, în vederea diseminării în rândul comunităților de români din străinătate a materialelor de informare cu privire la procesul de înregistrare online pentru votul prin corespondență. Campania a fost realizată în principal în mediul online, prin intermediul paginii de Facebook și a canalului de YouTube și a paginii de internet ale AEP, dar și pe platformele de socializare ale ambasadelor și consulatelor.

În vederea informării eficiente a alegătorilor, AEP a reușit să dezvolte în ultimii 2 ani o relație bună cu reprezentanții mass-media. Acest lucru a condus la raportări corecte, în timp real, cu privire la toate măsurile care au fost adoptate pentru organizarea proceselor electorale.

În continuare, secretarul general adjunct a punctat faptul că AEP a participat în 2020 la diferite sesiuni online organizate de asociații de români care locuiesc în străinătate pe tema votului prin corespondență pentru alegerile parlamentare din 2020. Totodată, AEP a încheiat un acord de parteneriat cu Liga Studenților Români din Străinătate și un acord cu Uniunea Studenților din România, care au avut ca scop, printre altele, să sprijine eforturile AEP de a promova și disemina materiale de informare despre procesele electorale.

Prezentarea șefului Departamentului legislație, contencios electoral, relația cu Parlamentul și Uniunea Europeană s-a concentrat asupra măsurilor legislative care au fost luate în vederea organizării și desfășurării alegerilor din anul 2020. În contextul crizei sanitare internaționale, decizia

privind organizarea scrutinelor din anul 2020 nu a fost una evidentă, astfel că au existat inițial propuneri de organizare a unor alegerilor parlamentare anticipate, de a nu organiza deloc alegeri în acest an sau de a le amâna.

Alegerile locale programate pentru începutul lunii iunie au fost amânate până la sfârșitul lunii septembrie, în timp ce alegerile parlamentare au putut fi organizate la data fixată.

Pentru a putea organiza alegerile, a fost aduse modificări legislative pentru a extinde accesul alegătorilor, a facilita înregistrarea candidaților pentru ambele procese electorale, a crește transparența numărării și înregistrării voturilor și a adapta structura electorală la contextul pandemiei.

Extinderea accesului alegătorilor s-a realizat prin modificarea procedurilor de vot în afara țării, prelungirea perioadei de depunere a cererii de vot poștal cu 30 de zile și votarea în străinătate timp de 2 zile. Totodată, s-a permis alegătorilor din străinătate să semneze electronic pentru primirea buletinelor de vot (pe aceeași tabletă utilizată pentru verificarea eligibilității de a vota), iar persoanelor aflate la cozi să voteze până la miezul nopții. Pentru exprimarea votului prin corespondență, s-a oferit posibilitatea alegătorilor de a-și descărca buletinul de vot. De asemenea, o propunere legislativă pentru o procedură specială privind urna mobilă a fost formulată de către AEP, dar nu a fost luată în considerare.

Facilitarea înregistrării candidaților pentru ambele procese electorale s-a desfășurat prin reducerea numărului necesar de semnături ale susținătorilor pentru înregistrarea candidaților, depunerea electronică a candidaturilor și utilizarea semnăturilor electronice și elaborarea legislației secundare necesare pentru a detalia prevederile legale în cauză.

Creșterea transparenței numărării și tabulării voturilor s-a concretizat prin reglementarea unor aspecte referitoare la filmarea numărării voturilor și transferarea unor competențe ale Biroului Electoral Central către Autoritatea Electorală Permanentă, pentru a putea furniza reglementări mai clare cu privire la sistemul informatic utilizat pentru tabulare.

Depășirea provocărilor recente și implementarea tuturor amendamentelor la cadrul legal au consolidat capacitatea managementului electoral, astfel că organizarea alegerilor din 2024 va oferi cadrul necesar implementării noilor capacități dobândite în această perioadă.

În intervenția sa, directorul general al Departamentului informatizarea proceselor electorale a prezentat principalele soluții IT&C implementate în contextul organizării și desfășurării alegerilor din anul 2020.

În ceea ce privește votul în străinătate, cetățenii români s-au putut înregistra online pentru alegerile parlamentare folosind un formular pentru a vota în străinătate la o secție de votare sau pentru a vota prin poștă. AEP a trimis notificări prin e-mail tuturor alegătorilor al căror vot prin corespondență a fost înregistrat înainte de începerea procesului de votare la secțiile de votare. Alegătorii care nu au primit o confirmare de primire au fost informați că pot merge la vot la cea mai apropiată secție de votare. Sistemul a înregistrat 43.183 de cereri de vot în străinătate în 110 țări.

3.939 de cereri de vot la o secție de votare din străinătate și 39.244 pentru vot prin corespondență. Aceasta a fost o evoluție pozitivă comparativ cu alegerile parlamentare din 2016, când au fost înregistrate doar aproximativ 9000 de cereri de vot prin corespondență.

Având în vedere măsurile de distanțare socială, a fost implementată o platformă online de colectare a semnăturilor pentru susținerea candidaților nominalizați de partidele politice și a candidaților independenți pentru fiecare proces electoral desfășurat în 2020.

De asemenea, *Sistemul de monitorizare a prezenței la vot și prevenirea votului ilegal* (SIMPV), utilizat de către operatorii de tabletă în secțiile de votare, permite verificarea eligibilității unei persoane la vot, subliniază cazurile posibile de vot multiplu, permite filmarea numărării voturilor și publicarea prezenței în timp real.

Mai mult decât atât, sistemul de centralizare a proceselor-verbale în timpul proceselor electorale (SICPV), testat cu succes în 2019, a fost extrem de util pentru personalul electoral de la secțiile de votare, instituțiile implicate în alegeri și publicul larg care au putut verifica datele încărcate.

O altă noutate a acestui an a constat în implementarea unei soluții *blockchain* pentru SIMPV și SICPV pentru alegerile parlamentare. Acest lucru a permis verificarea în timp real sau ulterioară a integrității datelor relevante înregistrate de cele două aplicații.

Șeful Departamentului coordonarea organismelor electorale s-a referit la aspectele recrutării și instruirii experților electorali care sunt desemnați președinți sau locțiitori în cadrul secțiilor de votare și a operatorilor de calculator. În contextul pandemiei, AEP a trebuit să pună în practică o nouă strategie de recrutare a acestora, care s-a realizat, în mare parte, în mediul online. Strategia s-a bazat pe publicitatea în mediul virtual și a avut ca scop promovarea activităților de expert electoral și de operator de calculator, care sunt remunerate și încurajează implicarea cetățenilor în desfășurarea proceselor electorale. Diseminarea campaniei de recrutare s-a realizat prin intermediul website-ului, al paginii de Facebook și al canalului de YouTube ale AEP, dar și pe alte platforme online gestionate de către autoritățile locale.

De asemenea, instruirea experților electorali a avut loc tot online, în format de videoconferință, iar numeroase tutoriale și materiale de formare au fost încărcate pe website-ul instituției. Conform datelor obținute, materialele video de instruire au avut un impact mai mare în ceea ce privește eficiența formării, întrucât numărul erorilor materiale înregistrate în secțiile de votare s-a redus semnificativ.

Prezentarea directorului IFES Europa a vizat problematica finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale. În contextul pandemiei, multe procesele electorale au fost amânate în anul 2020, astfel încât controlul finanțării campaniilor electorale nu a avut obiect, în unele cazuri. Pentru statele care au ales să organizeze alegeri în a doua jumătate a anului 2020 însă, campaniile electorale s-au desfășurat, cu precădere, în mediul virtual. De asemenea, în unele state, depunerea documentelor justificative pentru finanțarea campaniilor electorale a putut fi realizată online, pentru

a reduce riscul răspândirii virusului Sars-Cov2. În aceste cazuri, a fost necesară organizarea unor consultări cu părțile implicate în vederea instruirii corecte pentru depunerea electronică a rapoartelor de venituri și cheltuieli electorale.

Directorul IFES Europa a mai subliniat ascensiunea semnificativă a utilizării publicității online, în condițiile în care derularea campaniilor de tip *door-to-door* a fost limitată de restricțiile impuse în contextul sanitar actual. Deși reprezintă o modalitate eficientă de promovare, campaniile electorale realizate în mediul online sunt dificil de monitorizat întrucât statele nu pot impune legi naționale pentru reglementarea rețelelor de socializare.

În încheierea intervenției sale, oficialul a precizat că IFES va publica, până în vara anului 2021, o bază de date referitoare la finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale.

Aspectul observării alegerilor a fost abordat de șeful adjunct al Departamentului pentru alegeri al OSCE/ODIHR. Acesta a amintit că ODIHR a întreprins o misiune specială de observare a alegerilor desfășurate în România în anul 2020, iar raportul urmează să fie publicat în decurs de câteva săptămâni. Conform principalelor constatări, procesele electorale au fost organizate în mod profesionist, în ciuda condițiilor restrictive impuse de pandemie, cadrul legal a garantat promovarea principiilor democratice în organizarea alegerilor, scrutinele au fost competitive, iar libertățile fundamentale au fost respectate. Aspectele care ar putea fi îmbunătățite se referă la promovarea femeilor în competiția electorală, astfel încât ambele genuri să beneficieze de reprezentativitate, precum și deschiderea ședințelor Biroului Electoral Central către public.

Reprezentantul OSCE/ODIHR a subliniat necesitatea unei reforme a legislației electorale, astfel încât diferitele tipuri de alegeri să fie guvernate de un singur instrument normativ.

Acesta a mai sesizat implicarea președintelui țării în campania electorală, în timpul exercitării atribuțiilor de serviciu, susținând un anumit partid în competiția electorală. În ceea ce privește partidele constituite recent, a fost de remarcat faptul că acestea nu primesc subvenții de la stat și nici nu li se rambursează cheltuielile electorale dacă nu trec de un anumit prag electoral.

În concluzia prezentării sale, oficialul a încurajat autoritățile române să continue să colaboreze cu OSCE/ODIHR, dar și cu societatea civilă, care s-a dovedit a fi foarte implicată în observarea alegerilor.

În intervenția sa, reprezentantul din partea Expert Forum a făcut referire la problematica finanțării campaniei electorale. Acesta a prezentat lansarea platformei banipartide.ro, realizată alături de IFEA și Institutul CEELI, care reunește întreaga istoric electoral al României.

Conform datelor din anul 2020, o treime din cheltuielile de campanie au fost dedicate mediului online, restul reprezentând materiale printate și postere. În ceea ce privește contribuțiile electorale, sumele sunt mai mari comparativ cu cele din anul 2016, cu toate că numărul de candidați nu a înregistrat o creștere semnificativă. Un procent important din contribuțiile electorale a venit din

partea candidaților, în timp ce numărul donațiilor a fost destul de redus. Campania electorală a fost una bogată, iar partidele politice au înregistrat din ce în ce mai puține datorii.

Recomandările Expert Forum au vizat publicarea rapoartelor de venituri și cheltuieli în timpul campaniei și nu după, precum și realizarea unor rapoarte specifice pentru fiecare candidat. De asemenea, criteriile pentru subvenții ar trebui relaxate și ar trebui să fie stabilite condiții pentru banii rămași din subvenții la sfârșitul anului.

La finele prezentării, expertul a făcut referire la importanța deschiderii datelor despre istoricul electoral al României, iar Expert Forum se arată deschis să sprijine acest lucru.

Reprezentanta organizației *FiecareVot* a oferit o perspectivă asupra alegerilor din anul 2020 care s-a fundamentat pe experiența organizației *FiecareVot* în observarea proceselor electorale. Astfel, din punct de vedere legislativ, aceasta a punctat următoarele aspecte: existența unor instrumente normative separate pentru fiecare tip de alegeri, cu prevederi uneori contradictorii, a unor viduri legislative care au trebuit completate cu decizii AEP sau BEC, modificarea anumitor prevederi legale cu scurt timp înaintea zilei scrutinului, precum și proceduri insuficient reglementate.

Din punctul de vedere al transparenței, experta a punctat că ședințele BEC și minutele acestora nu sunt publice, candidații independenți nu își pot desemna reprezentanți la niciun nivel al administrației electorale, BEC nu a publicat informații complete despre candidați, iar rezultatele din fiecare secție de votare nu au fost publicate în format unitar.

Referitor la ziua votului, reprezentanta *FiecareVot* a afirmat că procesele-verbale din secțiile observate de reprezentanții organizației sale au fost pre-semnate, în 35% din cazuri la alegerile parlamentare, respectiv în 30% din cazuri la alegerile locale.

Cu privire la votul prin corespondență, aceasta a subliniat că nu există suficientă capacitate tehnică pentru a extinde această metodă de vot la nivel național. Cu toate acestea, recomandarea *FiecareVot* este ca autoritățile să găsească o soluție pentru ca plicurile cu voturi să ajungă la timp la destinație pentru a putea fi validate. Pentru mai multe recomandări, experta a invitat părțile interesate să consulte raportul realizat de *FiecareVot* în urma observării alegerilor din anul 2020.

Cercetătoarea din partea Institutului CEELI a abordat aspectul echilibrului fragil dintre măsurile sanitare și drepturile fundamentale în contextul pandemiei. Măsurile luate în timpul stărilor de urgență și de alertă au afectat activitatea tuturor instituțiilor, inclusiv pe cea a instanțelor de judecată.

În majoritatea statelor, instanțele de judecată s-au limitat la soluționarea spețelor esențiale. În România, aproape toate audierile în instanță au fost suspendate pe parcursul a două luni, după care a fost implementată judecarea spețelor online. Acest lucru a adus cu sine multiple provocări, dar și șansa inovării. Cu toate acestea, numeroși avocați au pus sub semnul întrebării pertinenta acestor audieri online, ținând cont că anumite drepturi, cum ar fi dreptul de a fi ascultat, dreptul de a se consulta în privat cu propriul avocat etc., nu pot fi garantate. O inovație pentru România a fost

implementarea unor protocoale de programare pentru a evita supraaglomerarea instanțelor în acest context pandemic.

Concluzii

Conferința *Considerente asupra alegerilor și lecții învățate în 2020: Experiența României*, organizată de AEP și IFES, a reprezentat un cadru favorabil dezbaterilor asupra organizării și desfășurării alegerilor în România, în anul 2020.

Modificările aduse cadrului legal, soluțiile IT care au fost implementate și comunicarea constantă cu alegătorii și cu experții electorali au fost pilonii principali ai bunei gestionări a proceselor electorale în contextul pandemiei de COVID-19.

Atât reprezentanții din partea societății civile, cât și specialiștii internaționali au adus în atenție natura competitivă și democratică a alegerilor organizate în România în anul 2020, subliniind totodată aspectele care ar putea fi ameliorate din punct de vedere legislativ, organizatoric și comunicațional.

Cu ocazia acestei conferințe, AEP și-a reiterat angajamentul pentru garantarea alegerilor libere, corecte, transparente, dar și deschiderea în vederea evoluției cadrului normativ, în conformitate cu recomandările OSCE/ODIHR.